

Bernard te Roele,

geb. 18-01-1935,
woonachtig op 'Haartmans',
Buninkdijk,

Bernard vertelt:

"Ik was tien jaar toen de oorlog was afgelopen. Veel kan ik mij er niet meer van herinneren. Ze hebben mij in de oorlog niet veel verteld, want ik was een kind. Achteraf is mij wél veel verteld en dat heb ik goed onthouden. We woonden hier met vader en moeder, opoe en vijf kinderen. Er was ook een knecht en er waren onderduikers, geen Joden. Er lagen op zolder onder het stro wel goederen, dekenkisten en huisraad van Joden uit Aalten, die ergens anders onderdoken. Na de oorlog kwamen ze het weer ophalen. Gelukkig!"

In de oorlog werd het steeds moeilijker om naar de kerk te gaan.

Wij kerkten in de Hervormde kerk op de Markt. Maar, omdat de Duitsers daar steeds razzia's hielden; op zoek naar mannen voor de 'Arbeitsdienst' om voor hen loopgraven te graven om de Engelsen tegen te houden, besloot de kerk om niet meer samen te komen in het kerkgebouw. Dat was te gevaarlijk geworden. In de grote keuken van boerderijen gingen we samen komen. Op zondagmorgen.

Huisdiensten noemden we dat. De mensen waren toen veel geloviger, dan nu.

De keuken bij ons zat dan vol en een dominee of een ouderling ging dan voor. We zongen samen en baden veel: dat er gauw een einde kwam aan de oorlog en de narigheid. Er was veel vertrouwen in God.

Het leven was en is in Zijn handen. Dat heeft vader mij wel verteld.

Op een zondag, toen er een huisdienst werd gehouden, kwamen midden in de dienst de Duitsers binnen en wilden de mannen, o.a. mijn vader en onze knecht, meenemen. Wij hadden in huis onderduikers: mensen uit het westen en anderen, die bij ons leefden. Vader had zijn zondagse kleren aan en vroeg of hij zich mocht omkleden. Hij had een ander plan in 't hoofd. In de ruimte waar vader zich omtrok, was geen glas meer in de ramen door de bombardementen, die geregeld plaatsvonden.

De ramen waren met planken dichtgespijkerd, maar er was één plank, die los zat, zodat, als er onraad was, je daar door kon vluchten. Vader is toen heel snel naar die slaapkamer gegaan en deed de plank weg en kwam zo buiten en is heel snel naar 'Somsen' gerend en heeft daar gewaarschuwd: "Maak dat je wegkomt, de Duitsers komen zo dadelijk, want er is razzia!" Er werd daar ook een huisdienst gehouden en er zaten genoeg mannen bij elkaar.

Vader is snel naar huis terug gerend, heeft zich omgekleed en heeft zich bij de Duitsers gemeld. Alle 'Somsen' kerkgangers zijn snel naar huis gegaan en de Duitsers, die inderdaad naar 'Somsen' gingen, troffen niemand meer aan. Een wonderbaarlijke gebeurtenis heeft mijn vader mij verteld, waaruit ik veel waarde hecht aan Gods nabijheid.

Het was kort voor de bevrijding, dat mijn vader naar Doesburg moest om te graven, loopgraven. Ze moesten over de IJssel en ze zijn met zeven Aaltense mensen: waaronder Legters van de Legtersdijk en een jonge Houwer uit Barlo, die zijn met vader bij elkaar gebleven en naar Doesburg gegaan om daar loopgraven te graven om de tanks tegen te houden. Het werd gevaarlijk en ze hadden in de gaten, dat de bevrijding op komst was. We moeten maken dat we hier weggkomen. We kunnen over de IJssel zwemmen, maar niet iedereen kon zwemmen. Om over de bruggen van de IJssel te komen leek moeilijk. Toen zijn ze, dat hadden ze bedacht, met kruiwagens en de schop op de nek over de brug over de IJssel naar de andere kant gelopen. Ze zeiden tegen de Duitse wachtposten, dat ze dáár aan de andere kant moesten graven!!! Dan zien we wel wat de Duitsers zeggen. Dat hadden ze goed gevonden. Ze lieten hen door! Ze zijn hier naar toe gevlucht, al schuilend in de bosjes en steeds met zijn zevenen bij elkaar gebleven, langs Ruurlo, via Psalm 119 en daar lagen de eerste Duitsers, die door de Engelsen doodgeschoten waren.

Toen zij halverwege waren, kregen wij in de kerk al bericht, via de mensen die uit het westen kwamen, dat zij spoedig, als alles goed ging, weer thuis zouden komen. Deze mensen uit het westen waren hier, omdat ze honger hadden, ondergedoken waren of om andere redenen.

Dit alles gebeurde ook in de Gereformeerde kerk. B.v. bij 'Hoornenborg' (aan de Buninkdijk). Toen zijn ze allemaal weer gekomen. Een wonderlijke redding! Ik weet zeker, dat ze heel veel gebeden hebben. Het geloof was toen heel anders, dan tegenwoordig. Ze gelóófdn meer! Ik was 10 jaar! Een goede afloop. Een ware bevrijding!

Van de bevrijding op 30 maart 1945 heb ik niets mee gekregen. De Engelsen namen immers de hoofdwegen. Pas later, toen alles werd opgeknapt rondom en in huis, merkte ik, dat de oorlog voorbij was. De Duitsers waren weg en de onderduikers gingen terug naar hun huis."